

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ องค์การบริหารส่วนตำบลคำบก (สำนักงานปลัด)

ที่ มท ๗๓๔๐๑/ ๕๕๓

วันที่ ๓๐ กันยายน พ.ศ. ๒๕๖๓

เรื่อง การรายงานผลการดำเนินงานโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๓

เรียน นายกองค์การบริหารส่วนตำบลคำบก

ตามที่ท่านได้อนุมัติให้ดำเนินงานโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๓ งานกฎหมายและคดี สำนักงานปลัด องค์การบริหารส่วนตำบลคำบกได้ดำเนินงานตามโครงการฯ เสร็จสิ้นเป็นที่เรียบร้อยแล้ว จึงขอรายงานผลการดำเนินงานดังนี้ พร้อมแนบภาพถ่ายประกอบมาพร้อมนี้

รายงานผลการดำเนินงาน

๑. ชื่อโครงการ “โครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๓ ”

๒. ผลการดำเนินงาน

๒.๑ งานกฎหมายและคดี สำนักงานปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลคำบก ได้เชิญชวนผู้บริหาร ข้าราชการ และพนักงานลูกจ้างขององค์การบริหารส่วนตำบลคำบก ร่วมกันบำเพ็ญประโยชน์ เช่น กวาดลานวัด ล้างห้องน้ำ ทำความสะอาดศาลาการเปรียญและพระพุทธรูป ขนสิ่งของตามที่พระอาจารย์มอบหมาย ณ วัดศรีบุญเรือง หมู่ที่ ๔ บ้านคำบก เมื่อวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๖๓ ช่วยเหลือผู้พิการโดยมีการมอบรถให้ผู้พิการใช้ในการดำเนินชีวิต ปรากฏตามภาพถ่าย

๒.๒ เผยแพร่เอกสารประกอบโครงการคุณธรรมจริยธรรม เรื่อง หัวใจคุณธรรม จริยธรรม

๓. จำนวนผู้เข้าร่วมโครงการฯ ประมาณ ๔๒ คน

๔. ระยะเวลาในการดำเนินการวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๖๓

๕. ความคุ้มค่าในการจัดโครงการ/กิจกรรม

-ไม่ใช้งบประมาณ

-ความคุ้มค่าในการจัดโครงการ

งานกฎหมายและคดี ได้ดำเนินการจัดทำโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ได้รับความคุ้มค่า กล่าวคือ ได้เผยแพร่เอกสารประกอบโครงการคุณธรรมจริยธรรม เรื่อง หัวใจคุณธรรม จริยธรรม ให้ข้าราชการ พนักงานจ้างได้ศึกษา เป็นการปลูกจิตสำนึกโดยมีเนื้อหาในการสร้างจิตสำนึกที่จะนำไปสู่การมีคุณธรรม จริยธรรมในการปฏิบัติหน้าที่ราชการ มีหัวใจอยู่ ๔ ประการ คือ

หัวใจที่ ๑ การปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ในเด็ก

หัวใจที่ ๒ หิริโอตตัปปะมาตรการที่ช่วยสร้างคุณธรรม จริยธรรม

หัวใจที่ ๓ หลักธรรมในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐ

หัวใจที่ ๔ แนวคิด แนวนโยบาย และกฎหมายในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม คุณธรรม

และพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๙ ว่าด้วยคุณธรรม ๔ ประการ

/พระราชดำรัส....

(พระราชดำรัสเมื่อ วันที่ ๙ มิถุนายน ๒๕๔๙ ในวโรกาสอันเป็นมหามงคลที่เสด็จออกสีหบัญชร พระที่นั่งอนันตสมาคม)

ประการแรก คือ การที่ทุกคนคิด พูด ทำ ด้วยความเมตตา มุ่งดีมุ่งเจริญต่อกัน

ประการที่สอง คือ การที่แต่ละคนต่างช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ประสานงาน ประสานประโยชน์กัน ให้งานที่สำเร็จผล ทั้งแก่ตนแก่ผู้อื่นและกับประเทศชาติ

ประการที่สาม คือ การที่ทุกคนประพฤติปฏิบัติตนอยู่ในความสุจริตในกฎกติกา และในระเบียบแบบแผน โดยเท่าเทียม เสมอกัน

ประการที่สี่ คือ การที่ต่างคนต่างพยายามทำความคิดเห็นของตนให้ถูกต้อง เทียงตรง และมั่นคงอยู่ในเหตุในผล

ซึ่งรายละเอียดปรากฏตามเอกสารประกอบโครงการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมในการป้องกันการทุจริต ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๓ แนบท้ายนี้

การจัดกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์นอกสถานที่ เพื่อส่งเสริมให้รู้จัก สามัคคี เสียสละ ช่วยเหลือ แบ่งปัน และเห็นคุณค่าของการเสริมสร้างสังคมแห่งความดีมีคุณธรรม

๖. ผลที่ได้รับจากโครงการ

-๖.๑ ผลผลิต

-หากเจ้าหน้าที่ของรัฐพัฒนาคุณธรรมได้ตามหลักการที่ได้เผยแพร่ นั้น จะทำให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ให้กับเจ้าหน้าที่ของรัฐได้อย่างยั่งยืนและแท้จริง

-ได้รับการพัฒนาจิตใจให้มีความใฝ่ดีมากขึ้น และจะไม่ประพฤติตนไปในทางทุจริต

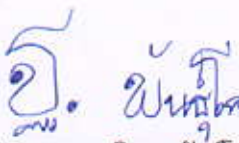
- ๖.๒ ผลลัพธ์

-พนักงาน เจ้าหน้าที่ มีคุณธรรมจริยธรรม เข้าใจหลักธรรมของพระพุทธศาสนาและน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต และการปฏิบัติงานให้อยู่ในทางที่ไม่ทุจริต

-พนักงาน เจ้าหน้าที่ ได้รับการพัฒนาจิตใจ พัฒนาดนให้มีจิตสาธารณะเกิดความสำนึกร่วมในการสร้างสังคมแห่งคุณธรรมและสมานฉันท์ สร้างประโยชน์แก่ครอบครัวและประเทศชาติ รู้จักการให้และเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

(ลงชื่อ)

(นางสาวธานิดา พันธุ์โคก)

นิติกรชำนาญการ

-ความเห็นของหัวหน้าสำนักปลัด.....

(ลงชื่อ)

(นายบุญวัฒน์ รัตนวงศ์)

หัวหน้าสำนักปลัดตอบด.คำบก

/-ความเห็น.....

-ความเห็นของปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล.....

(ลงชื่อ)

(นายธีระพล กลางประพันธ์)

ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลคำบก

-ความเห็นของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล.....

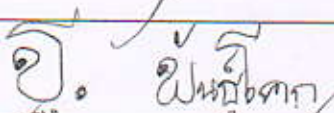
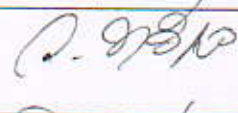
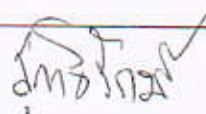
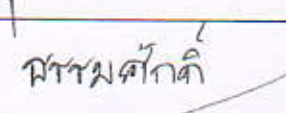
(ลงชื่อ)

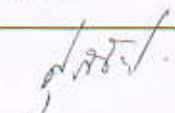
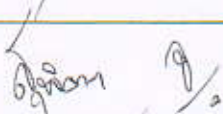
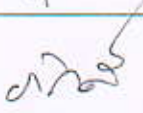

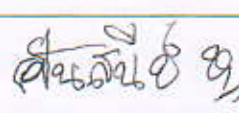
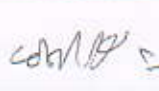
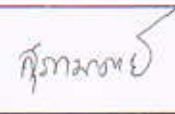
(นางพิศมัย สलगสิงห์)

นายกองค์การบริหารส่วนตำบลคำบก

รายชื่อผู้เข้าร่วมโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๓
องค์การบริหารส่วนตำบลคำบก อำเภอคำชะอี จังหวัดมุกดาหาร

ลำดับ ที่	ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง	ลายมือชื่อ
๑	นายธีระพล กลางประพันธ์	ปลัด อบต.คำบก (นักบริหารงานท้องถิ่นระดับกลาง)	
๒	นางสัญญารักษ์ คล่องดี	ผู้อำนวยการกองคลัง	
๓	นายเบิกฤกษ์ บรรจง	ผู้อำนวยการกองช่าง	
๔	นายบุญญวัฒน์ รัตนวงศ์	หัวหน้าสำนักปลัด (นักบริหารงานทั่วไป)	
๕	นางศรีญาพร คัชมุข	ผู้อำนวยการกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม	
๖	จ.อ.ชัชวาลย์ เบญมาตย์	เจ้าพนักงานธุรการชำนาญงาน	
๗	นางสาวฐานิดา พันธุ์โคก	นิติกรชำนาญการ	
๘	นายศิริโรจน์ ศรีหาวงค์	นักทรัพยากรบุคคลชำนาญการ	
๙	จ.ส.อ.วิเชียร ทวีผล	นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ	
๑๐	นายสุทธิรักษ์ สलगสิงห์	เจ้าพนักงานจัดเก็บรายได้ชำนาญงาน	
๑๑	นายธรรมศักดิ์ ผิวกำ	เจ้าพนักงานพัสดุปฏิบัติงาน	
๑๒	นายสรประเสริฐ แสนโสม	จพง.ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยชำนาญงาน	
๑๓	นายสุนทร แสนโคตร	นายช่างโยธาชำนาญงาน	
๑๔	นางสาวนงคราญ ศรีบุรมย์	นักวิชาการศึกษาปฏิบัติการ	

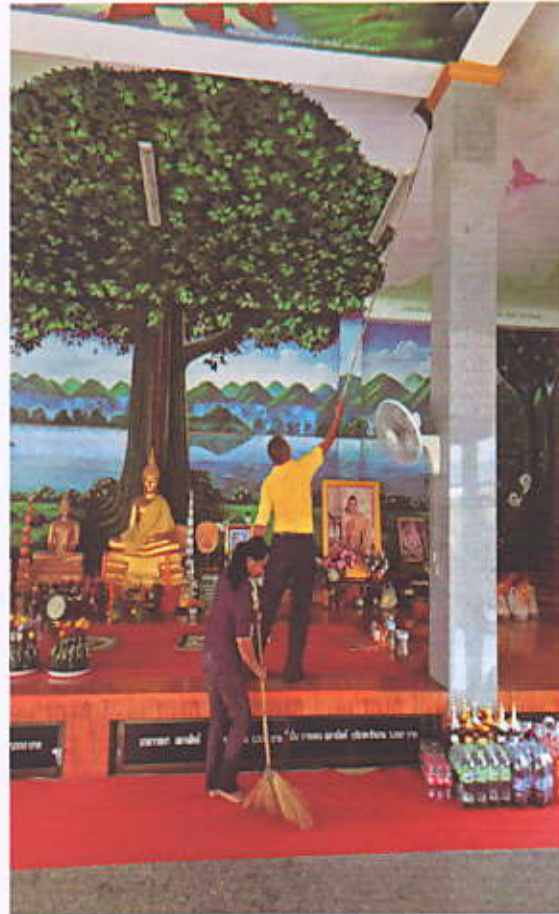
ลำดับ ที่	ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง	ลายมือชื่อ
๑๕	นางอรทัย กุลวงศ์	นักพัฒนาชุมชนปฏิบัติการ	
๑๖	นางพรเทพ สलगสิงห์	ครู	พรเทพ
๑๗	นางลัดดา ลิทธิจันทร์	ผู้ดูแลเด็ก	ล.ส
๑๘	นางวราพรรณ ศรีหาวงค์	ผช.จพง.การเงินและบัญชี	
๑๙	นางสาวกัญญาพัชญ์ ปากหวาน	ผช.จนท.พัสดุ	
๒๐	นางสาวศุภินีย์ ห้วยทราย	ผช.จพง.ธุรการ	
๒๑	นางสาวสุพิตา ใจมั่น	ผช.จพง.ธุรการ	
๒๒	นางสาวภักดี เบ็ญมาตย์	พนักงานจ้างทั่วไป	
๒๓	นางอนงค์ ห้วยทราย	พนักงานจ้างทั่วไป	อ.
๒๔	นายบุญอยู่ วังโคตรแก้ว	ผู้ช่วยช่างโยธา	
๒๕	นายอภิชาญ ห้วยทราย	พนักงานจ้างทั่วไป	
๒๖	นายวรวุฒิ เบญมาตย์	พนักงานจ้างทั่วไป	
๒๗	นายเพชรศิริ สलगสิงห์	พนักงานจ้างทั่วไป	
๒๘	นางลำไย สलगสิงห์	พนักงานจ้างทั่วไป	
๒๙	นายชายแดน สलगสิงห์	พนักงานจ้างทั่วไป	
๓๐	นายแสงจันทร์ เบ็ญมาตย์	พนักงานจ้างทั่วไป	แสงจันทร์

ลำดับ ที่	ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง	ลายมือชื่อ
๓๑	นายเทพพิทักษ์ เบญจมาตย์	พนักงานจ้างทั่วไป	
๓๒	นายถาวร สาฤาษี	พนักงานจ้างทั่วไป	ถาวร
๓๓	นายนำว ปากหวาน	พนักงานจ้างทั่วไป	นำว
๓๔	นางสาวยุวรี สलगสิงห์	พนักงานจ้างเหมาบริการ	
๓๕	นางสาวนคร เบญจมาตย์	พนักงานจ้างเหมาบริการ	นคร
๓๖	นางสาวคันสนีย์ ห้วยทราย	พนักงานจ้างเหมาบริการ	
๓๗	นายพรมมา เลนไธสง	พนักงานจ้างเหมาบริการ	
๓๘	นายไพบุลย์ เบญจมาตย์	พนักงานจ้างเหมาบริการ	
๓๙	น.ส.ภัสดา สलगสิงห์	พนักงานจ้างเหมาบริการ	
๔๐	นายยศสะ ปากหวาน	พนักงานจ้างเหมาบริการ	
๔๑	นางสาวสุภามาตย์ สาฤาษี	พนักงานจ้างเหมาบริการ	
๔๒	นายสุรวุฒิ สलगสิงห์	พนักงานจ้างเหมาบริการ	

ภาพการบำเพ็ญประโยชน์โครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๓

ภาพการบำเพ็ญประโยชน์โครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๓

ภาพการบำเพ็ญประโยชน์โครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๓

ภาพการบำเพ็ญประโยชน์โครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๓

เอกสารประกอบโครงการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม ในการป้องกันการทุจริต ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๓

จัดทำโดย

สำนักงานปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลคำบก

องค์การบริหารส่วนตำบลคำบก
อำเภอกำชะเอี จังหวัดมุกดาหาร

ที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลคำบก

หมู่ที่ ๔ ตำบลคำบก อำเภอกำชะเอี

จังหวัดมุกดาหาร ๔๔๑๑๐

โทร./โทรสาร ๐๔๒-๖๖๓๐๐๑

เว็บไซต์ www.kb.go.th

Facebook : องค์การบริหารส่วนตำบลคำบก

หัวใจคุณธรรม จริยธรรม

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒ให้ความหมายว่า “คุณธรรม” คือ สภาพคุณงามความดีและ “จริยธรรม” คือธรรมที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติศีลธรรม กฎศีลธรรม

คำกล่าวของ ดร.อริย ธรรมโน เมื่อ ธันวาคม ๒๕๕๑เรื่องสรุปย่อธรรมาภิบาล จริยธรรม คุณธรรม สำหรับข้าราชการไทย ได้กล่าวถึง “คุณธรรม” ว่าเป็นธรรมที่เป็นคุณประโยชน์ต่อการปฏิบัติหน้าที่ ในกรณีข้าราชการ มีหน้าที่สร้างประโยชน์สุข แก่ประชาชน มีวิสัยทัศน์มีพันธกิจที่กำหนดไว้ชัดเจน การที่ข้าราชการบริหารอย่างมีคุณธรรม ประโยชน์สุขของประชาชนก็จะสมบูรณ์ ทุกข์ของประชาชนก็จะไม่หนักนัก ข้าราชการก็สามารถบรรลุถึงวิสัยทัศน์และปฏิบัติตามพันธกิจขององค์กรได้สมบูรณ์และกล่าวถึง “จริยธรรม” ว่าธรรมที่ดีที่งามที่จะทำให้ผู้ถือปฏิบัติมีเกียรติมีศักดิ์ศรีมีความสง่างาม คล้ายๆ สมบัติผู้ดีรวมทั้งกายทั้งใจตาม ความหมายโบราณ คนสามารถสรรเสริญได้ทั้งต่อหน้าและลับหลัง ไม่ใช่เยินยอต่อหน้านินทาลับหลัง

นิยามของพระเดชพระคุณท่านอธิการบดีมหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย ขณะดำรงสมณศักดิ์ พระเมธีธรรมาภรณ์ (พ.ศ. ๒๕๓๗) ว่า “คุณธรรมเป็นเรื่องของสัจธรรม ทำให้เกิดการประพฤติปฏิบัติดี ทำให้เกิดการรักษาศีล กระจายออกเป็น จริยธรรมและจรรยาบรรณ จริยธรรมจึงเป็นการดำเนินการให้สอดคล้องกับ สัจธรรม จริยธรรมจึงเป็นหลักแห่งความ ประพฤติที่ดีงาม เพื่อประโยชน์ตนและสังคม” สรุปได้ว่า “คุณธรรม เป็นหลักความดีภายใน และจริยธรรม คือการปฏิบัติตาม หลักคุณธรรม” ไม่ว่าเราจะให้ความหมายของคุณธรรม จริยธรรมไว้มากมายเพียงใดก็ตามหากเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่สามารถปฏิบัติตาม ความหมายของคำว่าคุณธรรม จริยธรรม ได้แล้ว ก็ไม่มีผลที่จะทำให้ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันในประเทศไทยลดน้อยลงได้เครื่องมือ ในการสร้างจิตสำนึกที่จะนำไปสู่การมีคุณธรรม จริยธรรม มีหัวใจอยู่ ๔ ประการ คือ

หัวใจที่ ๑ การปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ในเด็ก

หัวใจที่ ๒ หิริโอตตัปปะมาตรการที่ช่วยสร้างคุณธรรม จริยธรรม

หัวใจที่ ๓ หลักธรรมในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐ

หัวใจที่ ๔ แนวคิด แนวนโยบาย และกฎหมายในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม คุณธรรม

หัวใจที่ ๑ การปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ในเด็ก

คุณธรรมอย่างหนึ่งที่เราควรปลูกฝังให้กับเด็ก คือ ความซื่อสัตย์และการมีวินัย จุดแรกที่เริ่มต้นคือครอบครัว พ่อแม่ ผู้ปกครอง ต้องเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเด็ก อบรมสั่งสอนให้เด็กมีระเบียบวินัย รู้จักบทบาทหน้าที่ของตน ต้องปลูกฝังให้ลึก เข้าไปในจิตใจเมื่อเด็กเติบโตขึ้นในอนาคตจะได้เป็นผู้ใหญ่ที่มีค่านิยมและทัศนคติ ที่ดีในเรื่องความซื่อสัตย์ต่อตนเอง ผู้อื่น และประเทศชาติโรงเรียนและสถานศึกษา เป็นสถาบันที่ทำหน้าที่ในการศึกษาอบรมบ่มนิสัย ให้ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง การสร้างระเบียบวินัย การประพฤติปฏิบัติที่ถูกต้องและหัวใจสำคัญของการศึกษา คือทำให้คนเป็นคนดีเป็นคนที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นทั้งต่อสังคมที่ตนอยู่อาศัย และต่อประเทศชาติการปลูกฝังจิตสำนึกเรื่องความซื่อสัตย์สุจริต ก็เหมือนกัน ต้องทำให้เด็กเกิดศรัทธาเชื่อในสิ่งที่ดีและปฏิบัติจนเป็นนิสัย สถาบันสังคมต่างๆ ต้องเข้ามามีบทบาทส่งเสริมสนับสนุนการสร้างลักษณะนิสัยความซื่อสัตย์สุจริต วัดและองค์กรทางศาสนาต่างๆ จะมีส่วนเข้ามากลมเกลียวจิตใจเด็กให้รู้จักผิดชอบชั่วดีและเกิด ความศรัทธาในการทำดีเมื่อเด็กทำความดีควรมีรางวัลให้ถือว่าเป็นการสร้างแรงจูงใจอย่างหนึ่งเพื่อให้เห็นว่าการทำความดีนั้น เป็นสิ่งที่น่ายกย่องและภาคภูมิใจ

นอกจากการสร้างค่านิยมและแรงจูงใจในการทำความดีแล้ว ต้องสร้างช่องทางให้เด็กได้ทำความดีด้วย อาทิเช่น สนับสนุน ให้เด็กเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการทำความดีไม่ควรมุ่งเน้นให้เด็กเรียนหนังสือเพียงอย่างเดียว แต่ควรสนับสนุนให้เด็กได้เข้าร่วม กิจกรรมต่างๆ เช่น กิจกรรมอาสาสมัคร กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์หรือชมรมต่างๆ ในการช่วยเหลือสังคม อีกทั้งบุคคลที่เป็นพ่อแม่ สามารถส่งเสริมให้เด็กทำความดีภายในบ้าน โดยสร้างบรรยากาศการทำความดีภายในบ้านด้วยกิจกรรมสร้างสรรค์ส่งเสริมการทำความดีต่างๆ การปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมในเด็ก นอกจากครอบครัว โรงเรียน สถาบันสังคม วัดและองค์กรทางศาสนาแล้ว หน่วยงานภาครัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐ ก็มีส่วนช่วยในการปลูกฝังได้เช่นกันโดยผ่านสื่อประชาสัมพันธ์และกิจกรรมของหน่วยงาน ที่เสริมสร้างทัศนคติและค่านิยมเกี่ยวกับความซื่อสัตย์สุจริต เช่น การเข้าค่ายอบรมคุณธรรมจริยธรรม การจัดประกวดต่างๆ เพื่อให้ เด็กและเยาวชนได้เข้ามามีส่วนร่วม เป็นการกระตุ้นและให้เด็กและเยาวชนได้ตระหนักถึงภัยร้ายแรงที่เกิดขึ้นจากการทุจริต หากเด็ก และเยาวชนได้รับการปลูกฝังให้มีคุณธรรม จริยธรรม ที่ดีแล้ว เด็กและเยาวชนเหล่านั้นก็จะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ดีและมีคุณภาพ ในอนาคตข้างหน้าได้เช่นกัน

หัวใจที่ ๒ ทิริโอตปปะมาตรการที่ช่วยเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม

ทิริโอตปปะ หมายถึง ความละเอียดและความเกรงกลัวต่อบาป เป็นธรรมะสำคัญที่นักปกครองใช้ควบคุมจิตใจมนุษย์ให้อยู่ ในความดีใช้ในการดำเนินชีวิตและอยู่ร่วมกันของคนในสังคม การดำเนินงานและการปฏิบัติหน้าที่ บุคคลที่ไม่ละเอียดแก่ใจต่อการ กระทำผิดไม่เกรงกลัวต่อผลของการกระทำผิดแล้วนั้น บุคคลนั้นสามารถทำสิ่งเลวร้ายได้ทุกชนิดสามารถสร้างความเดือดร้อน ความเสียหายให้แก่ตนเองและผู้คนในสังคมได้ไม่หยุดหย่อน จะเห็นได้จากการทุจริตคอร์รัปชันของเจ้าหน้าที่ของรัฐทั้งส่วนกลาง และส่วนภูมิภาคที่มีข่าวออกมาให้เห็นตลอด การที่เจ้าหน้าที่ของรัฐจะได้ตระหนักถึงทิริโอตปปะได้นั้น ต้องมีบทกำหนดโทษ ตามกฎหมายที่มีการบังคับใช้อย่างเด็ดขาดเข้ามาเป็นตัวช่วยให้เกิดความตระหนักมากยิ่งขึ้น จึงจะทำให้เจ้าหน้าที่ของรัฐเกิดความ เกรงกลัวที่สมเหตุสมผลได้เป็นอย่างดีและจะทำให้การทุจริตคอร์รัปชันเกิดขึ้นได้น้อยลงหรือไม่เกิดขึ้นเลย

เจ้าหน้าที่ของรัฐควรได้มีการปลูกฝังทิริโอตปปะ โดยเริ่มต้นจากง่าย ๆ คือฝึกตัวเองให้เคารพกฎหมายและระเบียบของหน่วยงาน ข้อนี้ทำไม่ยากเพราะการละเมิดกฎหมายและระเบียบนั้นมีบทลงโทษอยู่แล้ว ฝึกหัดตัวเองให้กลัวการถูกลงโทษก่อนถ้าหากจะพยายามหาอุบายหลีกเลี่ยงกฎหมายและระเบียบ จงระลึกอยู่เสมอว่าท่านอาจจะพลาดพลั้งหรือถ้าท่านคิดว่าท่านฉลาดเอาตัวรอดได้จริงกว่าอาจมีคนฉลาดกว่าและจับได้ถ้าท่านกำลังจะทำผิดเพราะคิดว่าไม่มีใครรู้เห็น จงจำไว้ว่าความลับไม่มีในโลกนี้

เมื่อฝึกตนให้เป็นคนเคารพและเกรงกลัวกฎหมายแล้ว ขั้นตอนต่อไปก็ฝึกให้เคารพตนเอง ฝึกหัดปกครองตนเอง การปกครองตนเอง คือ การยับยั้งใจตนเองมิให้กระทำผิด จงคิดว่าเราเป็นมนุษย์ซึ่งแปลว่าผู้มีใจสูง มนุษย์เท่านั้นที่อาจฝึกให้รู้จักละอายต่อความชั่วได้เราเกิดมาเป็นคนแล้วควรทำตนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทำให้ตนเป็นผู้มีศักดิ์ศรีหากใช้สติปัญญาไตร่ตรองอย่างนี้แล้วเมื่อเคยชินกับการปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบ หลักธรรมข้อนี้ก็จะเป็นสิ่งที่ทุกคนสามารถกระทำตามได้

หัวใจที่ ๓ หลักธรรมในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐ

คุณธรรม จริยธรรม สำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐ ที่พึงควรจะมีและใส่ใจไว้สำหรับการปฏิบัติงาน เพื่อให้การทำงานมี ประสิทธิภาพและไม่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อราชการ ไม่เกิดการทุจริตคอร์รัปชัน เจ้าหน้าที่ของรัฐที่ดีควรมีหลักธรรม๔หลักธรรม ดังนี้

๑. พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวว่าด้วยคุณธรรม ๔ ประการ
๒. หลักธรรมาภิบาล ๔
๓. หลักพรหมวิหาร ๔
๔. หลักธรรมาภิบาล

หลักธรรมทั้ง ๔ ข้างต้น เป็นหลักธรรมที่เจ้าหน้าที่ของรัฐนำไปปฏิบัติในการดำเนินชีวิตประจำวันได้ ตั้งแต่ครอบครัว การทำงานและสังคม ซึ่งเจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างต่อเนื่องจนเกิดเป็นจิตสำนึกในตัวเอง

๑.พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวว่าด้วยคุณธรรม ๔ ประการ

(พระราชดำรัสเมื่อ วันที่ ๙ มิถุนายน ๒๕๔๙ ในวโรกาสอันเป็นมหามงคลที่เสด็จออกสีหบัญชร พระที่นั่งอนันตสมาคม)

ประการแรก คือ การที่ทุกคนคิด พูด ทำ ด้วยความเมตตา มุ่งดีมุ่งเจริญต่อกัน

ประการที่สอง คือ การที่แต่ละคนต่างช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ประสานงาน ประสานประโยชน์กัน ให้งานที่ทำสำเร็จผล ทั้งแก่ตนแก่ผู้อื่นและกับประเทศชาติ

ประการที่สาม คือ การที่ทุกคนประพฤติปฏิบัติตนอยู่ในความสุจริตในกฎกติกา และในระเบียบแบบแผน โดยเท่าเทียม เสมอกัน

ประการที่สี่ คือ การที่ต่างคนต่างพยายามทำความคิดเห็นของตนให้ถูกต้อง เทียงตรง และมั่นคงอยู่ในเหตุในผล

๒.หลักธรรมาภิบาล ๔

หลักธรรมาภิบาล ๔ เป็นหลักธรรมเกี่ยวกับทางด้านการบริหาร มี 4 ข้อ ดังนี้

๑. สัจจะ หมายถึง ความซื่อสัตย์ต่อกัน หรือความตั้งใจจริงต่อกัน อันความ ซื่อสัตย์นี้มีไว้แต่เฉพาะซื่อสัตย์ต่อผู้อื่นที่มีความเกี่ยวข้องด้วย แต่ยังคงมีสัจจะหรือมี ความซื่อสัตย์ต่อความเป็นมนุษย์ของตนเองด้วย

๒. ทมะ หมายถึง การรู้จักข่มจิตข่มใจตนเอง การข่มจิตใจตัวเองนี้เป็นเรื่องยาก สำหรับคนที่มิมีจิตใจไม่เข้มแข็งหรือคนที่มีอารมณ์แปรปรวนได้ง่าย เช่น การเคยชินกับ การทุจริตคอร์รัปชัน เมื่อเกิดความรู้สึก อยากรับได้ยากมีควรรับข่มจิตข่มใจ ถอนตัว ออกจากอกุศลจิตหรือจิตอันเป็นฝ่ายไม่ดีนั้น หากไม่สามารถข่มใจให้ชนะกระแสของกิเลส ตัณหาอุปาทานแล้ว อาจจะทำอะไรไม่สำเร็จอย่างที่ตั้งใจเอาไว้ก็ได้ดังนั้น คนดีจึงต้อง มีทมะหรือการข่มใจให้อยู่ในฝ่ายธรรมะอันเป็นฝ่ายกุศลอย่างเสมอต้นเสมอปลาย

๓. ขันติ หมายถึง ความอดทน คนที่รู้จักความอดทนอดกลั้นต่อทุกสิ่งทุกอย่าง ย่อมเป็นผู้ชนะ ย่อมเป็นผู้ที่ประสบความสำเร็จในที่สุด คนที่มีขันตินั้น จะเป็นคนไม่ผัดวันประกันพรุ่งในการทำงาน จะทำงานโดยอดทนต่อการพูดส่อเสียดเยาะเย้ยถากถาง จากผู้ประสงค์ร้าย จะอดทนต่อความยากลำบากความเหน็ดเหนื่อยกายและใจจะอดทนและคอยเก็บเล็กผสมน้อย ต่อไปมันก็ พอพูนเพิ่มใหญ่ไปเอง ความอดทนที่สำคัญอีกอันหนึ่งคือ ความอดทนต่อการยั่วยวนของกิเลสตัณหาอุปาทานที่มากกระทบจิต ในทุกรูปแบบจิตใจจะต้องไม่หวั่นไหวหลงใหลไปกับความทะยานอยาก โดยเฉพาะที่มาในทางทุจริตและทางกามคุณอันมีรูปรส กลิ่นเสียง สัมผัสทั้งหลายทั้งปวง

๔. จาคะ หมายถึง การสละให้ปันสิ่งของอันเป็นของๆ ตน แก่บุคคลที่ควรให้ปัน เกิดเป็นคน จะอยู่ในสังคมได้อย่างมีคุณค่า มิใช่ว่าวันหนึ่งๆ ก็คอยแต่จะแสวงหา ผลประโยชน์ เกียรติลาภยศสรรเสริญ โดยมิได้จัดการทรัพย์สินให้เป็นประโยชน์ต่อคน อื่นๆ บ้าง เกิดเป็นคนควรรู้จักจาคะหรือการแบ่งปันบ้าง ควรรู้จักสละให้ปันสิ่งของที่ ตนมีเพื่อประโยชน์ของคนอื่น เพื่อประโยชน์ของสังคมส่วนรวมตามกำลังที่มีอยู่ และ ขณะเดียวกันก็ไม่เป็นการเบียดเบียนตัวเองจนเกินไป จะเสียสละอะไรไปก็ให้พอเหมาะ พอควรตามรายได้หรือ ตามฐานะานุรูปของตนเอง เมื่อใดที่ให้จาคะไปอย่างบริสุทธิ์ใจ อย่างไม่หวังผลตอบแทนใดๆ จะรู้สึกปิติสุขสบายใจและได้บุญมาก

๓.หลักพรหมวิหาร ๔

หลักพรหมวิหาร ๔เป็นหลักธรรมประจำใจในการบริหารชีวิตที่ถูกต้องดีงาม เพื่อให้ชีวิตที่เป็นเพื่อนร่วมทุกข์ เกิด แก่ เจ็บ ตาย ทั้งหลายอยู่ร่วมกันอย่างมีสันติสุขในสังคมมนุษย์มี ๔ ข้อ ดังนี้

๑. เมตตา ความมีไมตรีความเป็นมิตร ความรัก ความปรารถนาดีอยากให้ผู้อื่นมีความสุข

๒. กรุณา ความสงสาร ความมีใจพลอยหวั่นไหว เมื่อผู้อื่นประสบความทุกข์ก็อยากช่วยเหลือให้พ้นจากทุกข์

๓. มุทิตา ความพลอยยินดีด้วย เอาใจสนับสนุน ส่งเสริม เมื่อผู้อื่นประสบความสำเร็จ ได้ดีมีความสุข ก็อยากให้ได้ดีมีความสุขยิ่งๆ ขึ้นไป

๔. อุเบกขา การวางเฉยเป็นกลางให้ทุกอย่างเป็นไปตามธรรมชาติ ซึ่งต่างจากเมตตา กรุณา มุทิตา ที่ใช้เพียงความรู้สึกที่ดี ก็พอ แต่อุเบกขาคือใช้ลำพังความรู้สึกไม่ได้ต้องใช้ความรู้(ปัญญา) ด้วย คือ ต้องรู้ว่าอะไรถูก อะไรผิด อะไรเป็น ความจริง อะไรเป็นความถูกต้องดีงาม อะไรคือหลักการ แล้วเอาความรู้ที่นั้นมาปรับเข้ากับความรู้สึกให้ลงตัวพอดี เพื่อวางตัวได้ถูกต้อง เป็นกลางตามธรรมชาติ

อนึ่ง เมื่อผู้ใดละเมิดธรรม คือ ทำผิดกฎหมายหรือกฎกติกาของสังคม ผู้ที่มีความสัมพันธ์กับผู้นั้นไม่ว่าสถานภาพใด ต้องหยุด ขวนขวายช่วยเหลือทุกวิถีทางทันทีปล่อยให้มีการปฏิบัติต่อเขาเป็นไปตามความเป็นจริง ตามหลักการโดยไม่เข้าไปก้าวก่ายแทรกแซง กระบวนการของธรรม เพื่อเป็นการรักษาธรรมไว้มิฉะนั้น สังคมจะวุ่นวาย ในสังคมไทย ผู้ที่มีพรหมวิหารครบ ๔ข้อนั้น หายากมาก ส่วนใหญ่จะรู้จักและใช้กันตามความรู้สึก เพียง ๓ข้อแรกเท่านั้น คือ เมตตา กรุณา มุทิตา ส่วนข้อ ๔อุเบกขา นั้น ไม่ค่อยได้ใช้กันเพราะขาดปัญญา ไม่รู้ไม่เข้าใจความหมายที่ถูกต้องของอุเบกขา เป็นเหตุให้มีพลังมากพอที่จะร่วมกันแก้ปัญหาเลวร้ายต่างๆ โดยเฉพาะปัญหาทุจริตคอร์รัปชันให้ลดลงหรือหมดไปได้ แต่เมื่อทุกคน โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ หากมีเมตตา กรุณา มุทิตา ที่เหมาะพอดีและมีอุเบกขา คมท้าวแล้ว ก็จะทำให้ ทุกคนมีน้ำใจช่วยเหลือ ส่งเสริมซึ่งกันและกันด้วยความสัมพันธ์อันดีพร้อมทั้งดำรงรักษาความเป็นธรรมในสังคมและความเข้มแข็ง รับผิดชอบในตัวคนไว้ได้แล้วก็จะทำให้สังคมมีสันติสุข

๔.หลักธรรมาภิบาล

หลักธรรมาภิบาล คือ หลักในการปกครอง บริหารงาน การจัดการและการควบคุมดูแลทั้งภาครัฐและเอกชนให้เป็นไปอย่าง ถูกต้องตามทำนองครองธรรม เพื่อให้องค์กรมีความเจริญก้าวหน้า เป็นที่ยอมรับ เชื่อมั่นและศรัทธา จากสังคมภายในและภายนอก องค์กรนั้น ประกอบด้วยหลักการ ๖ประการ ดังนี้คือ

๑. หลักนิติธรรม หมายถึง การตรากฎหมายที่ถูกต้องเป็นธรรม การบังคับการให้เป็นไปตาม กฎกติกาที่ตกลงไว้อย่าง เคร่งครัด โดยคำนึงถึงสิทธิเสรีภาพ ความยุติธรรมของสมาชิก

๒. หลักคุณธรรม หมายถึง การยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม การส่งเสริม สนับสนุนให้ประชาชนพัฒนาตนเองไปพร้อมกัน เพื่อให้คนไทย มีความซื่อสัตย์จริงใจ ขยัน อดทน มีระเบียบวินัย ประกอบอาชีพสุจริต จนเป็นนิสัยประจำชาติ

๓. หลักความโปร่งใส หมายถึง การสร้างความไว้วางใจซึ่งกัน และกันของคนในชาติโดยปรับปรุงกลไกการทำงานของทุกองค์กรให้มีความโปร่งใส

๔. หลักการมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชน มีส่วนร่วมรับรู้และเสนอความเห็นในการตัดสินใจปัญหาสำคัญของประเทศ ไม่ว่าด้วยการแจ้งความเห็น การไต่สวนสาธารณะ การประชาพิจารณ์ การแสดงประชามติและอื่นๆ

๕. หลักการรับผิดชอบ หมายถึง การตระหนักในสิทธิหน้าที่ความสำนึกในความรับผิดชอบ ต่อสังคม การใส่ใจปัญหา สาธารณะของบ้านเมือง การกระตือรือร้นในการแก้ปัญหา ตลอดจนการเคารพในความคิดเห็นที่แตกต่างและความกล้าที่จะยอมรับ ผลดีและผลเสียจากการกระทำของตน

๖. หลักการคุ้มค่า หมายถึง การบริหารจัดการ และการใช้ทรัพยากรที่มีจำกัด เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม โดยการรณรงค์ให้คนไทยมีความประหยัด ใช้อย่างคุ้มค่า สร้างสรรค์สินค้าและบริการที่มีคุณภาพ สามารถแข่งขันในเวทีโลก และรักษาพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติให้สมบูรณ์ยั่งยืน

เจ้าหน้าที่ของรัฐในปัจจุบันส่วนมากยังขาดหลักธรรมทั้ง ๔ ประการข้างต้น จะเห็นได้จากการทุจริตคอร์รัปชันในสังคมไทยที่ได้ กล่าวไว้ข้างต้นแล้ว หากเจ้าหน้าที่ของรัฐได้นำหลักธรรมทั้ง ๔ ประการ มาประพฤติปฏิบัติยึดถือเป็นต้นแบบและสนับสนุนส่งเสริม ให้มีการนำไปปฏิบัติอย่างจริงจัง จะส่งผลให้เจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นแบบอย่างที่ดีต่อเด็ก เยาวชน และประชาชนทั่วไป หน่วยงานภาครัฐ จะได้รับการยอมรับและความศรัทธาจากประชาชน รวมทั้งจะส่งผลให้ประเทศชาติได้พัฒนาสืบไป

หัวใจที่ ๔ แนวคิด แนวนโยบาย และกฎหมายในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม

แนวคิด แนวนโยบาย และกฎหมายในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ที่เราต้องเร่งรีบเสริมสร้างให้กับเจ้าหน้าที่ของรัฐ เริ่มต้น จากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ซึ่งมีสาระสำคัญประการหนึ่งที่มุ่งแก้ไขปัญหาการผูกขาดอำนาจรัฐ และการใช้อำนาจอย่างไม่เป็นธรรม รวมทั้งการดำเนินการทางการเมืองที่ขาดความโปร่งใส ไม่มีคุณธรรม จริยธรรม และระบบการ ตรวจสอบการใช้อำนาจที่ล้มเหลว จึงได้มีบทบัญญัติที่มุ่งเน้นการทำให้บ้านเมืองมีความโปร่งใส มีคุณธรรม จริยธรรม โดยได้กำหนด ในมาตรา ๗๖วรรคสาม กำหนดให้ "รัฐพึงจัดให้มีมาตรฐานทางจริยธรรม เพื่อให้หน่วยงานของรัฐใช้เป็นหลักในการกำหนดประมวลจริยธรรมสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐในหน่วยงานนั้น ๆ ซึ่งต้องไม่ต่ำกว่ามาตรฐานทางจริยธรรมดังกล่าว" และมาตรา ๒๕๘ข. (๔) ร่วมกับองค์กรกลางบริหารงานบุคคลประเภทต่าง ๆ

ยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตที่ใช้อยู่เป็นฉบับที่ ๓ เริ่มจากปี พ.ศ. ๒๕๖๐ จนถึงปี พ.ศ. ๒๕๖๔ ซึ่งมุ่งสู่การเป็นประเทศที่มีมาตรฐานทางคุณธรรมจริยธรรม เป็นสังคมมิติใหม่ที่ประชาชนไม่เพิกเฉยต่อกาทุจริตทุกรูปแบบ โดยได้รับความร่วมมือจากฝ่ายการเมือง หน่วยงานของรัฐ ตลอดจนประชาชน ในการพิทักษ์รักษามลประโยชน์ของชาติและประชาชนเพื่อให้ประเทศไทยมีศักดิ์ศรีและเกียรติภูมิในด้านความโปร่งใสทัดเทียมนานาอารยประเทศ โดยกำหนดวิสัยทัศน์ "ประเทศไทยใสสะอาดไทยทั้งชาติต้านทุจริต" มีเป้าหมายหลักเพื่อให้ประเทศไทยได้รับการประเมินดัชนีการรับรู้การทุจริต (Corruption Perception Index : CPI) ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๕๐ ในปี พ.ศ. ๒๕๖๔ ซึ่งการที่ระดับคะแนนจะสูงขึ้นได้นั้น การบริหารงานภาครัฐต้องมีระดับธรรมาภิบาลที่สูงขึ้น เจ้าหน้าที่ของรัฐและประชาชนต้องมียุทธศาสตร์การดำเนินงานหลักออกเป็น ๖ ยุทธศาสตร์ ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ ๑ สร้างสังคมที่ไม่ทนต่อการทุจริต

ยุทธศาสตร์ที่ ๒ ยกระดับเจตจำนงทางการเมืองในการต่อต้านการทุจริต

ยุทธศาสตร์ที่ ๓ สกัดกั้นที่ทุจริตเชิงนโยบาย

ยุทธศาสตร์ที่ ๔ พัฒนาระบบป้องกันการทุจริตเชิงรุก

ยุทธศาสตร์ที่ ๕ ปฏิรูปกลไกและกระบวนการปราบปรามการทุจริต

ยุทธศาสตร์ที่ ๖ ยกระดับคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (Corruption Perception Index : CPI)

ถึงแม้เราจะมีแนวคิด แนวนโยบาย และกฎหมายในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมอย่างมากมาย แต่หากเราไม่เสริมสร้าง คุณธรรม จริยธรรม ซึ่งเป็นนามธรรมให้เป็นรูปธรรม เราก็ไม่สามารถประพฤติปฏิบัติได้จริง และอย่างยั่งยืนด้วย พะนอม แก้วกำเนิด (๒๕๕๒) ได้กล่าวถึง การพัฒนาคุณธรรมให้สามารถนำไปปฏิบัติได้จริงและอย่างยั่งยืนว่าจะต้องดำเนินการ ๗ ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ ๑ ขั้นให้ความรู้ ความเข้าใจ หมายถึง การให้ความรู้ความเข้าใจในสาระที่เกี่ยวกับคุณธรรมนั้นๆ ว่าหมายถึงอะไร จะประพฤติปฏิบัติอย่างไร กับใครบ้าง ไม่เพียงแต่จะรู้และเข้าใจเท่านั้น แต่ต้องสามารถนำไปประพฤติปฏิบัติได้อย่างต่อเนื่อง

ขั้นที่ ๒ ขั้นสร้างความตระหนัก ความตระหนัก หมายถึง การรู้ถึงคุณค่า คุณงามความดีในการประพฤติปฏิบัติตามคุณธรรมนั้น ให้รู้ถึงบาปบุญคุณโทษของการไม่ประพฤติปฏิบัติตามคุณธรรม การสร้างความตระหนัก ต้องใช้วิธีการให้โอกาสบุคคลผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น อภิปรายกันในเรื่องเกี่ยวกับคุณธรรม ว่ามีคุณค่าคุณประโยชน์อย่างไร หากไม่ประพฤติปฏิบัติ จะเกิดโทษภัยอย่างไร ในสภาพเศรษฐกิจและสังคมปัจจุบัน ยกกรณีที่เป็นจริงในชีวิตจริงมาถกแถลง จนเกิดความเห็นร่วมกันว่าเราจะต้องร่วมมือกันทำอะไรสักอย่างหนึ่งในเรื่องคุณธรรมตราบโดยยังไม่เกิดความคิดเห็นว่า เราต้องทำอะไรสักอย่าง ความตระหนักที่แท้จริงก็ยังไม่เกิดขึ้น

ขั้นที่ ๓ ขั้นสร้างค่านิยม ค่านิยม (Value) หมายถึง สิ่งที่เราเห็นว่าเป็นสิ่งดีสิ่งงาม สิ่งที่มีคุณค่า น่านิยมชมชอบ ยอมรับ นับถือ ควรนำไปปฏิบัติค่านิยมที่ดีมีทางสร้างขึ้นด้วยการได้เห็นแบบอย่าง ได้ฟัง ได้เรียนรู้คนที่ตีประสบผลสำเร็จในหน้าที่การงาน และชีวิตเป็นคนที่ยึดมั่น ยึดถือคุณธรรม บุคคลเหล่านี้เป็นผู้ประพฤติปฏิบัติตามคุณธรรมอย่างมั่นคง เกิดเป็นผลดีต่อชีวิตและ หน้าที่การงาน การได้เห็นแบบอย่างที่ดีจึงเป็นค่านิยมที่ดีในทางคุณธรรม

ขั้นที่ ๔ ขั้นปฏิบัติด้วยกระบวนการกลุ่ม คนเราแม้กำหนดใจแล้วว่า จะประพฤติปฏิบัติตนแต่สิ่งดีงาม บางครั้งหักห้ามใจ บังคับควบคุมตนเอง มักจะผัดผ่อน มีข้อยกเว้นให้กับตนเองเสมอ จนไม่สามารถประพฤติปฏิบัติตามข้อตกลง จึงต้องใช้กระบวนการ การกลุ่ม กล่าวคือ เมื่อรู้แล้วว่าควรประพฤติปฏิบัติอย่างไรในเรื่องคุณธรรมนั้น ก็รวมกันเป็นหมู่ เป็นกลุ่ม ตกลงร่วมกัน จัดเป็นข้อ ประพฤติปฏิบัติร่วมกันว่า จะต้องประพฤติปฏิบัติอะไรบ้างกำหนดเป็นข้อให้ชัดเจนและคอยควบคุม ทักท้วง เตือนกันเองให้ประพฤติ ปฏิบัติตามข้อตกลงหรือสัญญาเกิดการปฏิบัติร่วมกันที่เรียกว่า ความร่วมมือ

ขั้นที่ ๕ ขั้นปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง จากการควบคุมกันเองในกระบวนการกลุ่ม มีการประพฤติปฏิบัติตามข้อตกลงและอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง

ขั้นที่ ๖ ขั้นได้รับการยกย่อง ชมเชย เมื่อผู้ปฏิบัติได้ทำความดีตามคุณธรรม เป็นหน้าที่ของผู้บังคับบัญชาที่จะต้องออกมา แสดงความชื่นชม ยกย่อง สรรเสริญ ชมเชยผู้กระทำความดีคนเราเมื่อได้รับการยกย่อง สรรเสริญ ชมเชย จากผู้บังคับบัญชาจะเกิด ความรู้สึกมีความรับผิดชอบในการประพฤติปฏิบัติตามข้อตกลงมากขึ้น

ขั้นที่ ๗ ขั้นเกิดอุดมการณ์ เมื่อเกิดความรับผิดชอบที่จะต้องประพฤติปฏิบัติตามข้อตกลงจนปรากฏแพร่หลาย ควรจะได้รับ การยกย่อง เชิดชูเกียรติให้ได้รับรางวัล เป็นแบบอย่างที่ดีสมควรเป็นวิทยากรบรรยาย ชี้แจงให้ผู้อื่นได้ทราบแนวทางดำเนินการ จนเกิดเป็นอุดมการณ์ขึ้นตามคุณธรรมนั้น ที่จะทำให้เราต้องประพฤติปฏิบัติตามคุณธรรมนั้นอย่างมั่นคง ยั่งยืนสืบต่อไป

หากเจ้าหน้าที่ของรัฐพัฒนาคุณธรรมได้ตามหลักการ ๗ ขั้นตอนข้างต้น จะทำให้เกิดผลสัมฤทธิ์ ในการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ให้กับเจ้าหน้าที่ของรัฐได้อย่างยั่งยืนและแท้จริง
